

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Για την προστασία του περιβάλλοντος
και της πολιτιστικής κληρονομιάς

Μέλος των: *International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN)*
European Environmental Bureau (EEB) • Europa Nostra

Τ Ο Π Ι Κ Η Ε Π Ι Τ Ρ Ο Π Η Ξ Α Ν Θ Η Σ

Ξάνθη 25 - 5- 2001

Προς: Υπουργό Πολιτισμού κ.Ε.Βενιζέλο, Υπουργείο Πολιτισμού, *Μπουμπουλίνας*
20-22, 10682 Αθήνα

Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης,
κ.Α.Παπαδόπουλο, *Κακουλίδου 1, Κομοτηνή, 69100*

Νομάρχη Ξάνθης, κ. Γ.Παυλίδη, *Διοικητήριο, 67100 Ξάνθη*

Δήμαρχο Ξάνθης κ. Μιχ. Στυλιαννίδη, *Δημαρχείο Ξάνθης, 67100*

Κοινοποίηση: 4^η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων, *Ηροδότου 17, Θεσσαλονίκη – 54634*
Διοικητή Αστυνομικής Διεύθυνσης Ξάνθης- 67100 Ξάνθη

Θέμα: Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΩΝ ΤΗΣ ΞΑΝΘΗΣ

Η Τοπική Επιτροπή Ξάνθης της Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς εκφράζει τη βαθιά της ανησυχία για την τύχη των Καπναποθηκών της Ξάνθης που αποτελούν ένα ιδιαίτερα σημαντικό κεφάλαιο για την ιστορία όσο και για την αρχιτεκτονική κληρονομιά της περιοχής μας. Μετά τις πρόσφατες καταστροφές από εμπρησμό τριών σημαντικών Καπναποθηκών της Ξάνθης τίθενται πολλά αμείλικτα ερωτήματα και προκύπτει άμεσα η ανάγκη της λήψης δραστικών μέτρων για τη σωτηρία των σημαντικών αυτών μνημείων του τόπου μας.

Οι Καπναποθήκες της Ξάνθης, κτισμένες στα νοτιοανατολικά της παλιάς πόλης, αποτελούσαν ιδιαίτερη συνοικία, διαχωρισμένη σαφώς από την κεντρική περιοχή εμπορίου και την περιοχή κατοικίας. Σήμερα σώζονται 55 κτίρια καπναποθηκών, από τα οποία 25 είναι εγκαταλειμμένα, 25 λειτουργούν με νέες υποβαθμισμένες χρήσεις, ενώ 5 κτίρια στεγάζουν πολιτιστικές δραστηριότητες ή δραστηριότητες αναψυχής.

Η αρχιτεκτονική των Καπναποθηκών αποτελεί μια κτιριακή κατηγορία που βασίζεται στη δημιουργική μεταλλαγή ενός μνημειακού στυλ που έχει τις ρίζες του στη βιομηχανική αρχιτεκτονική της Ευρώπης. Ως κτιριακά συγκροτήματα είναι ιδιαίτερα επιβλητικά λόγω του όγκου ή και της μορφής τους, που είναι πλούσια σε μοτίβα, επεξεργασμένες λεπτομέρειες και συμβολικούς υπαινιγμούς. Στις περισσότερες περιπτώσεις μπορεί κανείς να διακρίνει τον απόηχο νεοκλασικών αρχών όπως μεγαλοπρέπεια, υποβλητικότητα, πλαστικότητα, ογκώδης σύνθεση, αρθρωμένη τάξη ή δείγματα εκλεκτικισμού.

Η εγκατάλειψη των παλιών βιομηχανικών συγκροτημάτων μαζί με ό,τι αυτά περιείχαν ή παρήγαγαν, είναι το πρακτικό αποτέλεσμα των μεγάλων αλλαγών της οικονομικής οργάνωσης της κοινωνίας και των τρομακτικών ρυθμών της τεχνολογικής ανανέωσης, που βιώνονται με σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον της πόλης και της περιφέρειάς της. Όπως κάποτε συνέβαινε με τους αρχαίους ναούς και τα βυζαντινά μνημεία, έτσι και τώρα, παλιά εργοστάσια, καπναποθήκες, ελαιοτριβεία, μύλοι, βυρσοδεψεία γκρεμίζονται, καταρρέουν, σαπίζουν, θάβοντας μνήμες και μαρτυρίες και αποσιωπώντας μια ιστορία που δεν έχει ακόμα γραφεί.

Πρέπει να παρατηρήσουμε ότι οι Καπναποθήκες χαρακτηρίζονται από ένα δομικό - κατασκευαστικό σύστημα που επιτρέπει την προσαρμογή τους σε νέες χρήσεις. Οι νέες χρήσεις που θα επιλεγούν οφείλουν να σεβαστούν τον εσωτερικό χώρο, την τυπολογία και μορφολογία των όψεων και το γενικότερο χαρακτήρα αυτών των κτιρίων.

Τα κτίρια των Καπναποθηκών, ενταγμένα στα νέα πλαίσια λειτουργιών, μπορούν να αποτελέσουν μία μοναδική ευκαιρία απόδοσης στην πόλη χώρων δημόσιας ή ιδιωτικής χρήσης, που να εμπλέκονται στον ήδη υπάρχοντα ιστό, να τον αποφορτίζουν και να τον διευρύνουν ως στοιχεία συλλογικής μνήμης με άξονα την ιστορία που έχουν συσσωρεύσει. Η δυνατότητα που δίνεται με τον τρόπο αυτό στα κτίρια των

καπναποθηκών να συνεχίσουν να λειτουργούν αναβαθμισμένα, ζωντανά, εξελισσόμενα, μέσα από την ανάδειξη των πλεονεκτημάτων τους και την αξιοποίηση των ιδιομορφιών τους, θα επιτρέψει στους πολίτες να αποκτήσουν πολιτισμικά σημεία αναφοράς που σχετίζονται με το πρόσφατο παρελθόν και να αναγνωρίσουν τη συνολική φυσιογνωμία της πόλης τους.

Διερεύνηση της ανάγκης διατήρησης και προστασίας

της περιοχής των Καπναποθηκών

Οι σημαντικότερες συνιστώσες που πρέπει θα διερευνηθούν για την αξιολόγηση της διατήρησης της περιοχής των καπναποθηκών είναι η ιστορική, η πολιτιστική, η αισθητική και η περιβαλλοντική.

Σε ότι αφορά την ιστορική της συνιστώσα:

Η περιοχή περικλείει ένα σημαντικό κομμάτι της πόλης, άμεσα συνδεδεμένο με την οικονομική της άνθηση στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ού} αιώνα. Οι μέχρι σήμερα αλλοιώσεις και επεμβάσεις δεν έχουν προσβάλλει σημαντικά τον παλιό πολεοδομικό ιστό ούτε το μεγαλύτερο μέρος των Καπναποθηκών. Η ιστορική της αξία αυξάνεται τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της έντονης οικοδομικής δραστηριότητας και της αλόγιστης καταστροφής των παλαιών κτιρίων σε όλες τις ελληνικές πόλεις που την καθιστούν ίσως το καλύτερα διατηρημένο αρχιτεκτονικό σύνολο τέτοιου είδους σε ολόκληρη την Ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη.

Σε ότι αφορά την πολιτιστική της συνιστώσα:

Η περιοχή είναι φορτισμένη με όλη την ιστορία και την παράδοση της πόλης και αποκτά ιδιαίτερη πολιτιστική βαρύτητα γιατί σηματοδοτεί, μαζί με την περιοχή της Παλιάς Πόλης την ταυτότητα της. Η πανομοιότυπη μεταπολεμική ανοικοδόμηση όλων των Ελληνικών πόλεων, που τους αφαιρεί κάθε ιδιαίτερο χαρακτηριστικό και τους επιβάλλει την επαναλαμβανόμενη εικόνα των πολυκατοικιών και των απλοποιημένων διαμορφώσεων του δημόσιου και ιδιωτικού χώρου, δημιουργεί μία απρόσωπη πραγματικότητα που καταργεί και τις τελευταίες πολιτιστικές αξίες που εκφράζονται στο δομημένο χώρο. Μέσα σε αυτή την πραγματικότητα, περιοχές όπως αυτή των

Καπναποθηκών αποκτούν ιδιαίτερη πολιτιστική βαρύτητα και γίνονται οι σημαντικότεροι φορείς του περιβάλλοντος για τη διαίωνιση των ιδιαίτερων πολιτιστικών αξιών κάθε πόλης.

Σε ότι αφορά την αισθητική της συνιστώσα:

Τα κτίρια των Καπναποθηκών είναι έξοχα δείγματα αρχιτεκτονικής, μοναδικά ίσως και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ξεχωρίζουν για τις κλασικές αισθητικές αρχές τους, όπως η συμμετρία στην οργάνωση της κάτοψης και της όψης, οι αρμονικές αναλογίες, η αξονική προσπέλαση, το αυστηρό γεωμετρικό περίγραμμα και η σαφήνεια του κτιριακού όγκου, το μεγάλο ύψος και οπωσδήποτε η καταξιωμένη χρήση των παραδοσιακών υλικών. Ο οικοδομικός αυτός πλούτος δεν πρέπει να αφεθεί έρμαιο στην ανεξέλεγκτη επέκταση της πόλης.

Σε ότι αφορά την περιβαλλοντική της συνιστώσα:

Το είδος και οι ρυθμοί ανάπτυξης που έχουν καθιερωθεί στις σύγχρονες κοινωνίες έχουν οδηγήσει στην ανατροπή ισορροπιών που υπάρχουν στη φύση και γενικά στο περιβάλλον του ανθρώπου. Το γεγονός αυτό αποτελεί μία από τις διαστάσεις της κριτικής των σύγχρονων κοινωνιών από μία οικολογική οπτική. Η περιοχή μέσα στο υποβαθμισμένο περιβαλλοντικό πλαίσιο της πόλης, όπως αυτό διαμορφώθηκε τις τελευταίες δεκαετίες, αποκτά ιδιαίτερη αξία και η προστασία της μπορεί να συμβάλλει ουσιαστικά στην αναβάθμιση όλης της πόλης.

Από τη διερεύνηση των παραπάνω συνιστωσών προκύπτει ότι η ανάγκη μεθοδευμένης προστασίας, ανάδειξης και πολιτιστικής ένταξης της περιοχής είναι αναμφισβήτητη και χρονικά πλέον ανελαστική.

Η Τοπική Επιτροπή Ξάνθης της Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς πιστεύει ότι είναι αναγκαίο να ληφθούν επείγοντως μέτρα από τους συναρμόδιους φορείς ώστε να διασωθούν τα σημαντικά αυτά μνημεία της πόλης της Ξάνθης. Με τη συνεργασία της Νομαρχίας Ξάνθης, του Δήμου Ξάνθης, του Υπουργείου Πολιτισμού αλλά και άλλων κοινωνικών

και πολιτιστικών φορέων μπορούν διαφυλαχθούν οι Καπναποθήκες της Ξάνθης ως ζωντανοί μάρτυρες της σύγχρονης ιστορίας της πόλης μας.

Για τους λόγους αυτούς παρακαλούμε να ενεργήσετε έτσι ώστε:

- Να γίνει σε βάθος έρευνα για να αποκαλυφθούν **οι υπαίτιοι των πρόσφατων εμπρησμών** των Καπναποθηκών της Ξάνθης
- Να χαρακτηριστούν ως **διατηρητέες** όλες οι σημαντικές Καπναποθήκες της Ξάνθης.
- Να σταματήσουν οι **αποχαρακτηρισμοί** Καπναποθηκών
- Να θεσπιστεί μειωμένος **συντελεστής δόμησης** για τις περιοχές των Καπναποθηκών
- Να οριστούν ειδικοί **όροι δόμησης** στις περιοχές των Καπναποθηκών
- Να αναληφθούν πρωτοβουλίες για την **αποκατάσταση** των κτιρίων των Καπναποθηκών

Το Εκτελεστικό Προεδρείο της Τοπικής Επιτροπής Ξάνθης

Ευανθία Σκούρα-Σαρρή, Πρόεδρος

Νικόλαος Κόκκας, Γραμματέας

Ιωάννης Ρουκούνης, Ταμίας

Δημήτριος Ζαχαρόπουλος, Μέλος

Παναγιώτης Σωτηρόπουλος, Μέλος

Θεόδωρος Σαρρής, Μέλος